

Bývalý premiér přiznal úmyslné rozkradení státního majetku ...

Tento rozhovor s bývalým předsedou vlády a exministrem Janem Stráským publikovaný v Hospodářských novinách vyvolal řadu čtenářských ohlasů a reakcí na sociálních sítích. Proto jej nyní publikujeme v kompletní podobě i na IHNED.cz.

Jan Stráský (72) vystudoval filozofii a politickou ekonomii a po celou normalizaci působil ve státní bance, kde se poznal s Václavem Klausem. V roce 1991 se stal vicepremiérem Pithartovy vlády, po volbách 1992 byl posledním federálním premiérem. Pak až do roku 1997, kdy z politiky odešel, zastával posty ministra dopravy a zdravotnictví.

Citace:

V přísně nekuřácké domácnosti Václava Klause měl prý vždy připraven popelník jediný člověk: Jan Stráský. S odcházejícím prezidentem jej pojí pětačtyřicetileté přátelství, v posledním dvacetiletí navíc zpestřené pobytem v politice, kde byli nejbližšími spojenci i protivníky. "Myslím, že budeme vždycky kamarádi, ale víme, že o některých věcech spolu nesmíme mluvit," říká Stráský.

HN: Pamatujete si, jak jste se poprvé potkali?

V dubnu roku 1968 jsem nastoupil na ústředí tehdejší Státní banky československé a stal jsem se součástí týmu, který měl připravit reformu bankovníctví v rámci Šikovy ekonomické reformy. Václav Klaus se tehdy vrátil z Ameriky a byl nám doporučen. Tak jsme ho pozvali na besedu a po ní mu nabídli místo v bance, což on odmítl. Nicméně pak přišla okupace, prověrky a jeho vyhodili z Ekonomického ústavu právě do banky. Asi dva roky jsme pak spolu sdíleli kancelář. Byli jsme stejně staří, měli jsme podobné zájmy, on jazz, já jazz, on lyžování, tenis, který mě naučil hrát, já mu říkal, že je nějaká turistika. Pamatuju si na jeho výrok: "Honzo, je opravdu možné, aby dospělý člověk spal ve stanu?" A pak jsme spolu ve stanu spali leckde.

HN: Kdysi jste řekl, že Klause je možné buď milovat, nebo nenávidět. Když jsem se vás na to ptal před deseti lety, jak to tedy cítíte vy, řekl jste mi, že je na to ještě příliš brzy. Už jste si to rozmyslel?

Já ho spíš kriticky miluju. Vidím ho jako zcela mimořádného člověka, který je velmi akční, když se má něco zorganizovat. A který je příliš osobitý, když se k něčemu má jenom vyjádřit. A teď má zrovna potřebu se k ledasčemu vyjadřovat, čímž si to celé trochu kazí.

HN: Jak je možné, že se dokázal stát nejúspěšnějším politikem polistopadové éry?

Tehdy na začátku se prostě sešel okamžik, kdy bylo třeba dělat ekonomickou reformu, a okamžik připraveného Klause. Jeho připravenost, jak se ukázalo dál, nebyla ale všestranná. A z toho pak pramenily spory, třeba s Tomášem Ježkem. **Dělali jsme hrozně rychle zákony, protože lidé to tak chtěli, bohužel hlavně proto, aby je mohli snadno porušovat.** Moje největší zklamání je, že jsem si myslel, že jsou lidi lepší.

HN: Bývalý ministr privatizace Tomáš Ježek je další z lidí, kteří znají Klause spoustu let a pak se ním setkali v politice. Nechal si od vás říct víc než od jiných?

Říkali jsme mu spoustu věcí a některé možná veřejnost překvapí. Třeba když jsme ho upozorňovali, že je v některých otázkách až příliš sociální. To je třeba otázka nájemného. On pořád argumentoval: Moje maminka bydlí v nájemném bytě a já vím, jak by to dopadlo, kdyby se to deregulovalo... A tím vytvořil problém, který vlastně není ještě dořešen. Měli jsme spousty sporů, ale jedna z definic Klause je: to, co sám necítí, nikdy neposlechne. Musíte ho naladit na svou strunu, jakmile se to nepovede, jako byste nic neřekl.

HN: Skoro dvacet let se diskutuje o průběhu české privatizace. Skutečně se nešlo vyhnout krádežím, které ji provázely, nebo je alespoň omezit?

Chtěli jsme privatizovat. A jistě může být debata, jestli to mělo trvat pět nebo padesát let. Ale všichni dohromady jsme neměli na svých účtech ani jedno procento toho majetku. Takže jsme mohli zpomalit a čekat, až nějakým způsobem zbohatneme, nebo to nějak urychlit. To byl princip kuponové privatizace. Každý dal tisícovku, dohromady jsme dali asi pět miliard a za to jsme privatizovali asi stokrát víc. A **pokud jde o to kradení, jak říkáte: ano, jedna cesta, jak nechat lidi zbohatnout, je nechat je krást. A cesty, jak lidi nechat zbohatnout, jsme hledali.**

HN: Takže to byl záměr?

Záměr to jistě nebyl, ale **všichni to podvědomě cítili. Už tenkrát se říkalo: nejlepší by bylo zhasnout, ať si to šikovnější rozeberou.** Celý spor o privatizaci, ono vytvoření fondů, které nám pak někam utekly, bylo **vedeno myšlenkou akumulovat kapitál do rukou několika lidí tak, aby si mohli sáhnout na velké podniky.** Tak, aby se Škodovka nemusela dávat Volkswagenu, proti čemuž Klaus vždycky byl.

HN: Proč to ale v roce 1997 nakonec skončilo tak nedůstojně? Malé banky krachovaly jedna po druhé, ty velké polostátní měly obrovské ztráty, do toho rozpočtové balíčky, přiznání, že se v Česku opravdu krade...

Poznali jsme, že česká privatizační cesta nemůže být čistá, protože tady není nikdo, kdo vyndá dvě miliardy a něco si koupí. Na druhé straně jsme byli napadáni, že nemůžeme všechno prodat cizímu, západnímu kapitálu. Jako místopředseda vlády jsem měl na stole bilanci, kde jsem sledoval, kolik toho mají Němci, kolik Američani, Francouzi... A **třetí cesta byla nechat banky půjčit úvěry, které se nesplatily. Byla to třetí cesta a vlastně jediná, když krádeže nebudeme brát jako oficiální cestu.**

HN: Bankovním socialismem za český kapitalismus?

Musel bych vám odpovědět, že to tak bylo, a dokonce bych musel říct, že to tak bylo vědomě. My jsme si to spočítali, že není jiná cesta než do toho zatáhnout banky, aby našim lidem půjčily. I když to někdo zaplatí a jiný ne. A nezaplatilo se toho hodně, odepisovaly se stovky miliard. Asi v roce 1993 se banky poprvé oddlužily, poněvadž tam byly i staré úvěry, co vznikly za komunismu. To bylo prvních zhruba 50 miliard. Ale pak se ukázalo, že se za pět let kapitalismu udělaly desetkrát větší dluhy.

HN: Byl jste s Václavem Klausem až do konce jeho první éry, do jeho pádu v roce 1997. Tehdy jste se taky ale postavil proti němu, vyzval ho k odchodu, později jste vstoupil do Unie svobody. Neprodloužil jste mu tak trochu politický život? Bez Sarajeva by zřejmě drtivě prohrál řádné volby s ČSSD a dávno asi někde přednášel na univerzitě.

Já už v tom žádnou velkou roli nehrál. Pro mě to byla opravdu **tečka. Ta byla v penězích za privatizaci telefonních sítí, těch 150 milionů na účtu ODS.** Po roce 1997 jsem se už vlastně nijak neangažoval. Já to mimochodem dodnes vnímám tak, že ho po Sarajevu stejně zachránila Livie čtoucí dopis od syna na Václavském náměstí.

HN: Když mluvíte o těch milionech a tajném švýcarském kontě ODS, jak se tvářil Václav Klaus, když tuhle informaci na grémiu ODS v září 1997 od manažera Tomáše Ratiborského slyšel?

Samozřejmě že to slyšel. Kvůli tomu se konaly noční schůzky vedení ODS. Nikdy jsem z něj nedostal odpověď, jestli to věděl, nebo ne, co si o tom myslí... Ale to u něj platí obecně. Na některé otázky nedostanete odpověď, i kdybyste se ptal desetkrát.

HN: Dotklo se vás, když o vás Václav Klaus v roce 2006 prohlásil, že jste "nejpřesvědčenější marxista pod sluncem"?

Ale nedotklo, jsem na to od něj zvyklý. Dokonce to má racionální podstatu. Na rozdíl od něj jsem věřil v šedesátých letech v reformovatelnost socialismu. A byl jsem v partaji. Když jsme bojovali o Palacha, on studoval v Itálii a v Americe. Vedli jsme debaty v sedmdesátých a osmdesátých letech: co bude, až něco bude. A ve spoustě věcí jsme si nerozuměli. On třeba tvrdil, že se nesmí rozbít JZD. A já mu říkal, že to asi neudržíme. Taký jsme je neudrželi. Tak kdo byl větší marxista v té které chvíli a ve kterém argumentu? Ale přesto já měl ten punc, že jsem se kdysi dávno pokoušel reformovat socialismus. To on vždycky věděl, že je špatně. Šik byl pro něj zločinec. Ačkoliv Šik mu dal vzdělání a jako jeho šéf v Ekonomickém ústavu mu umožnil na ty cesty jezdit.

HN: Svého času jste si taky myslel, že spíš než prezidentského postu bude chtít dosáhnout na Nobelovu cenu za ekonomii...

... to byla taky jedna z mých velkých chyb v odhadu. Já si to na Hradě zkusil půl roku, takže když se začalo mluvit o tom, že bude kandidovat, říkal jsem si, že to není pozice pro něj. Ale on se tam chytil své druhé přirozené role: tam může říkat něco, co má váhu. Tam může tvrdit, že globální oteplování neexistuje, což se nás tedy vůbec nijak netýká a vlastně nevidím důvod, aby se k tomu vůbec vyjadřoval. Myslel jsem, že ho nebude bavit, když se nebude moci podílet na praktické politice. A on se zhlédl v něčem jiném. V poslední fázi na to ale už zjevně doplácí, protože říká kdeco.

HN: Byl Václav Klaus dobrý prezident?

Čím to budeme měřit? Spousty jeho myšlenek, které jsou provokativní, jsou pro Česko prospěšné. Nechci vůbec EU stavět na otázce pomazánkového másla, ale s Evropou opravdu něco v pořádku není. Navíc měl tu smůlu, že v době jeho prezidentování se Evropa horšila. Takže běh dějin jako by mu dával za pravdu a on toho velmi silně využíval. Jeho obrovskou zásluhou ale například je, že nás ochránil od eura.

HN: Je něco, čím vás naopak zklamal?

Ano, to jsou některé věci z poslední doby. Například jeho naprosto nestandardní a nesprávná podpora Zemana. Víím, že by mi řekl: Mám taky práva jako každý jiný občan. A já bych mu říkal: Ale to nemůžeš jako prezident dělat. A tvoje žena nemůže říkat, že se na Hradě nemá mluvit německy. Psychologicky chápu i to, že mu ujel výrok o pravdě a lásce. Ale stát se mu to nemělo. Ano, on se stále cítí pod tlakem Václava Havla, který prostě byl ve světě slavnější. O tomhle bych s ním ještě chtěl mluvit.

HN: Změnil se vůbec za ta léta, co se znáte?

Ne. Vždycky vyprávím příhodu z doby, kdy jsme se znali chvíli. Byli jsme na bankovním školení, tam spousta holek, protože v bance bylo vždycky víc holek, a povídali jsme si o nějakém filmu, už ani nevím o jakém. On řídil debatu u stolu, jak je možné, že na to máš tenhle názor? - a nakonec poté, co se s námi hodinu hádal, se

ukázalo, že ten film vůbec neviděl. Že to jen usuzuje podle režiséra, takže ví, jaký ten film je. On prostě musí být takový extremističtější.

HN: Už v roce 2000 jste plánoval: "Jednou si sedneme na lavičku, třeba na lavičku před jeho chalupou v Prudicích, kterou jsme spolu kupovali, a všechno si to spolu vyřkáme." Myslíte, že na to teď bude čas?

To jsem mu také nedávno připomínal. A on mi na to řekl: Jakou chalupu? Jo tak, tam já vůbec nejezdím. Má teď jen plnou hlavu zámku na Hanspaulce. Tak jsem zvědav, jestli se nám to jednou podaří.

HN: Co podle vás bude dělat po 8. březnu?

To je samozřejmě otázka, která zajímá každého. On se teď tváří, že bude dělat prezidenta pro celý svět. Ale jestli mu to vydrží, to si nejsem jist. Ale spletl jsem se už v tom, že nebude chtít být prezidentem.

13.03 2013

<http://audiklub.cz/forum/prispevek/1046735-byvaly-premier-priznal-umyslne-rozkradeni-statniho-majetku>